

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2014 rd

Talmanskonferensens förslag till riksdagens beslut om ändring av riksdagens arbetsordning

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 oktober 2014 talmanskonferensens förslag till riksdagens beslut om ändring av riksdagens arbetsordning (TKF 1/2014 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- riksdagens generalsekreterare Seppo Tiitinen och utskottsråd Marja Tuokila, riksdagens kansli
- riksdagens förste vice talman Pekka Ravi
- lagstiftningsråd Tuula Majuri, justitieministeriet
- direktör Markku Jokisipilä, centret för riksdagsforskning vid Åbo universitet
- professor Mikael Hidén
- professor Veli-Pekka Viljanen.

TALMANSKONFERENSENS FÖRSLAG

För att öka öppenheten och transparensen i riksdagsledamöternas verksamhet föreslår talmanskonferensen att det till riksdagens arbetsordning fogas en bestämmelse om ledamöters skyldighet att ge riksdagen en redogörelse över vissa externa bindningar. Anmälningsskyldigheten gäller sådana till ledamotsuppdraget icke hörande uppdrag, sådan näringsverksamhet och sådant ägande i företag och annan betydande förmögenhet som kan ha betydelse vid bedömningen av personens verksamhet som ledamot. Redogörelsen ska ges inom två månader från granskningen av ledamotens fullmakt. Också väsentliga förändringar i förhållandena ska anmälas inom två månader. Ledamöterna ska dessutom ge riksdagen en redogörelse för inkomsterna från sådana till ledamotsuppdraget icke hörande uppdrag och sådan näringsverksamhet som kan ha betydelse vid bedömningen av personens verksamhet som

riksdagsledamot. Inkomsterna per kalenderår ska anmälas före utgången av juni det år som följer på inkomståret. Om en ledamot trots uppmaning underlåter att lämna en anmälan, ska talmannen meddela detta i plenum.

Anmälan ska lämnas till centralkansliet, som ska föra ett register över de uppgifter som lämnas av ledamöterna. Uppgifterna offentliggörs på webben. Uppgifterna i registret och på webben raderas när ledamotens mandatperiod har löpt ut.

Vidare föreslås att talmanskonferensen ges i uppdrag att utfärda anvisningar om riksdagsledamöternas anmälan av bindningar och om annan praxis i anslutning till ställningen som ledamot. Talmanskonferensen föreslår att en bestämmelse om detta fogas till riksdagens arbetsordning.

Ändringarna avses träda i kraft vid ingången av valperioden 2015—2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till talmanskonferensens förslag och övrig utredning anser utskottet att förslaget behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker förslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Förslaget till ändring av riksdagens arbetsordning syftar till att det på talmanskonferensens beslut baserade frivilliga systemet för insamling av uppgifter om ledamöternas bindningar ska göras obligatoriskt. Det frivilliga systemet har visserligen fungerat, men ett obligatoriskt system är en effektivare garanti för öppenhet och transparens. Också Greco, Europarådets organ mot korruption, har rekommenderat Finland att införa obligatorisk anmälan om bindningar för ledamöternas del. Förslaget förbättrar allmänhetens och massmedias möjligheter att få information om ledamöternas bindningar och stärker därigenom legitimiteten för det politiska systemet.

Följden av att någon försummar sin skyldighet att redogöra för sina bindningar är att talmannen meddelar om försummelsen i plenum. I ett internationellt perspektiv är det en tämligen lindrig sanktion, men den kan anses lämpa sig väl för vårt politiska system, särskilt med tanke på arten av riksdagsledamotens arbete och på att det baserar sig på det förtroende som väljarna ger uttryck för i val.

I motiven (s. 4—5) till talmanskonferensens förslag behandlas frågan om vilken författningsnivå bestämmelserna om ledamöternas bindningar ska ligga på. Grundlagsutskottet instämmer i talmanskonferensens bedömning att det är naturligt och motiverat att bestämmelser med det nu föreslagna innehållet tas in i riksdagens arbetsordning.

Grundlagsutskottet noterar att det i förslaget till 76 b § i arbetsordningen finns bestämmelser också om uppgifternas offentlighet, publicering

i allmänt datanät och radering av uppgifterna i registret. Bestämmelserna har betydelse med avseende på 10 § 1 mom. i grundlagen på den punkten att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. I sin etablerade praxis har grundlagsutskottet ansett att det heltäckande och utförligt ska regleras i lag exempelvis om det innehållet i uppgifterna, det tillåtna användningsändamålet inklusive rätten att lämna ut registrerade uppgifter och den tid uppgifterna ska finnas kvar i registret (se t.ex. GrUU 42/2014 rd, s. 2/I). Riksdagens arbetsordning bör enligt förarbetena till grundlagen till sin normstatus i sak anses ligga på lagnivå. Det är bara inskränkningarna i arbetsordningens innehåll som avslöjar arbetsordningens särställning i förhållande till lagar: i arbetsordningen ingår bestämmelser om procedurerna under riksmötena samt om riksdagens organ och riksdagsarbetet (GrUB 10/1998 rd, s. 16). Registret över bindningar är ett av riksdagen fört register över riksdagsledamöter. Utskottet menar därför att kravet i 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelser ska utfärdas genom lag uppfylls när det föreskrivs om saken i riksdagens arbetsordning.

29 §. *Redogörelser för bindningar (Ny)*. I 29 § i riksdagens arbetsordning föreskrivs om den redogörelse för statsrådsmedlemmarnas bindningar som ska ges och förfarandet i samband med detta. Enligt den sista meningen i bestämmelsen ska förfarandet tillämpas också när någon annan än en statsrådsmedlem enligt lag lämnar en redogörelse till riksdagen för sina bindningar. Med detta avses bland andra den som valts till justitieombudsman, biträdande justitieombudsman eller ställföreträdare för de biträdande justitieombudsmännen. Däremot är inte avsikten att redogörelser för riksdagsledamöters bindningar ska behandlas på det sätt som föreskrivs i 29 § i

riksdagens arbetsordning. Utskottet föreslår därför att det till 29 § fogas en hänvisningsbestämelse enligt vilken det föreskrivs om redogörelser för riksdagsledamöters bindningar i 76 a §.

76 a §. Ledamöters bindningar. Utskottet understryker att det i 76 a § 2 mom. uttryckligen är frågan om inkomster som ledamoten fått från uppdrag som inte hör till ledamotsuppdraget eller från näringsverksamhet och som kan ha betydelse vid bedömningen av personens verksamhet som riksdagsledamot.

Ikraftträdande. Utskottet föreslår i likhet med talmanskonferensen att riksdagens beslut om

ändring av riksdagens arbetsordning träder i kraft vid ingången av valperioden 2015—2018. Resultatet av nästa riksdagsval fastställs den 22 april 2015. Utskottet har kompletterat ikraftträdandebestämmelsen så att ändringarna träder i kraft samma dag.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner talmanskonferensens förslag med ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

Riksdagens beslut

om ändring av riksdagens arbetsordning

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som föreskrivs i 52 § 1 mom. i grundlagen, *ändras* i riksdagens arbetsordning (40/2000) 29 §, sådan den lyder i riksdagens beslut 118/2003, och

fogas till 6 § 1 mom. i arbetsordningen en ny 11 a-punkt och till arbetsordningen nya 76 a och 76 b § som följer:

6 §

Talmanskonferensens uppgifter

(Som i TKF)

29 § (Ny)

Redogörelser för bindningar

En skrivelse från statsrådet med en i 63 § 2 mom. grundlagen nämnd redogörelse för statsrådsmedlemmarnas bindningar föredras för riksdagen. Saken debatteras i plenum. Riksdagen fattar inte beslut med anledning av skrivelsen.

Samma förfarande tillämpas när någon annan än en statsrådsmedlem enligt lag lämnar en redogörelse till riksdagen för sina bindningar. *Bestämmelser om redogörelser för ledamöters bindningar finns i 76 a §.*

76 a och 76 b §

(Som i TKF)

Ikraftträdandebestämmelsen
Detta beslut av riksdagen träder i kraft den 22 april 2015.

(2 mom. som i TKF)

GrUB 7/2014 rd — TKF 1/2014 rd

Helsingfors den 12 december 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Anu Urpalainen /saml
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /gröna
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml
Kimmo Kivelä /saf

Markus Lohi /cent
Elisabeth Naucclér /sv
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Kimmo Sasi /saml
Tapani Tölli /cent
Harry Wallin /sd
ers. Simo Rundgren /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.